

ФОТОСТОРИТЕЛІНГ ЯК ЧАСТИНА МОЮ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖАНРУ

Мобілографія, тобто створення зображень за допомогою мобільних пристроїв, набуває особливого значення у сучасній медіасфері. Вона дозволяє зручно та швидко фіксувати ритм і динаміку міського середовища, що робить її доступною як для професіоналів, так і для аматорів. За останнє десятиліття мобільні пристрої стали не лише повсякденним засобом комунікації, а й потужним інструментом для професійної діяльності у сфері журналістики та креативної візуальної комунікації. Дослідження мобільної фотографії лише набирають обертів. Зокрема, серед робіт, що розглядають це явище, вирізняються такі: Р. Пазюк із дослідженням «Мобілографія як інструмент кросмедійної журналістики», М. Балаклицький із працею «Зображальна журналістика», а також Д. Загоруйко з аналізом «Селфі-журналістика як феномен соціальної комунікації». Ці праці розкривають окремі аспекти мобільної фотографії, зокрема її роль у журналістиці, але залишають багато простору для подальших досліджень. Особливий інтерес становить аналіз соціальних мереж як платформ для креативної діяльності.

Вперше поняття мобілографії було введено засновником «Всесвітнього товариства мобілографів» Д. Резваном. Мобілографія (від лат. *mobilis* – «рухливий», і грец. *γραφη* – «писати») – спочатку термін позначав різновид фотографічного мистецтва, пізніше – набув широкого вжитку. Також Р. Пазюк дає своє визначення поняттю: «Мобілографія – це спосіб творення візуального контенту, який ґрунтується на одержанні художнього та/або інформаційного фото- чи відеоматеріалу за допомогою камер, убудованих у мобільні комунікаційні пристрої (здебільшого телефони, смартфони, планшети)» [4]. Поняття мобілографія можна розуміти також, як багатогранну і динамічну практику створення зображень, сформовану постійними припливами та відпливами нових комунікаційних технологій і мінливою природою мобільних медіа [6]. Таким чином, мобілографія стала важливим явищем у сучасній фотографії та журналістиці, змінюючи підходи до створення й поширення візуального контенту. Використання мобільних пристроїв зробило фотографію доступною для широкого кола людей, що сприяло появі нових жанрів, зокрема мобільного репортажу та мобільної новинарної фотографії. Смартфони забезпечують швидкість та оперативність фіксації подій, що є особливо важливим для журналістики.

У мобільній журналістиці (MoJo – Mobile Journalism) фотосторітелінг перестав бути просто ілюстрацією до тексту. Це спосіб розповіді закінченої історії, де візуальний ряд є основним носієм смислу, а смартфон – єдиним інструментом для зйомки, монтажу та публікації. У науковому дискурсі поняття сторітелінгу викликає активне зацікавлення: в українському та зарубіжному журналістикознавстві науковці активно вивчають особливості цього жанру (Л. Василик, С. Горевалов, А. Дзюбко, В. Санін). Фотосторітелінг визначається як специфічний метод нарації за допомогою засобів фотографії. Вчені пропонують кілька жанрово-типологічних класифікацій щодо жанру сторітелінг, що свідчить про сучасні трансформації цієї форми.

Так, А. Дзюбко диференціює сторітелінг за критерієм медійної реалізації на мультимедійний (інтеграція тексту, відео, аудіо та анімації в межах однієї платформи), кросмедійний (адаптація та дублювання єдиного наративу на різних ресурсах, згідно з концепцією К. Молоні) та трансмедійний, що передбачає розгортання сюжетних ліній через систему взаємопов'язаних медіамайданчиків [2]. Аналогічний підхід простежується у працях О. Куликової та О. Харитоненко, які, окрім технологічних аспектів (мультимедійний, цифровий, трансмедійний), виокремлюють вербальні форми (усний та текстовий сторітелінг), а також функціональний тип – сторітелінг прямої дії, спрямований на досягнення конкретних практичних результатів та суспільних змін [3]. Натомість В. Санін [5] пропонує типологію, засновану на рівні інтерактивності та ролі реципієнта в комунікативному акті. Вчений розрізняє класичний сторітелінг (монологічний виклад за пасивного сприйняття аудиторією), активний (спільне конструювання та трансформація наративу учасниками) та цифровий сторітелінг, який поєднує методи активної залученості з широким використанням сучасного інструментарію технічної фіксації та обробки контенту.

Отже, згідно з науковими дослідженнями [1], фотоісторія визначається як самостійний жанр фотожурналістики, де візуальний ряд не виконує допоміжну ілюстративну функцію, а виступає автономним засобом формування зв'язного наративу. Сутність даного жанру полягає у створенні послідовної серії експозицій, що через сюжетну цілісність та візуальні символи транслують концептуальну ідею та забезпечують глибоку емоційну взаємодію з аудиторією. Ключовою характеристикою фотоісторії є антропоцентричність, оскільки через фіксацію людських емоцій та персоналізованих досвідів розкривається багатогранність і контекстуальна глибина подій. Структурно фотоісторія відповідає канонам літературного оповідання, де кожен наступний кадр доповнює попередній, відтворюючи хронологію, розвиток характерів або причинно-наслідкові зв'язки. Виходячи

за межі суто фактологічної фіксації, такі роботи набувають символічного значення, що підтверджується, зокрема, документальними циклами Євгена Малолетки, де через зображення зруйнованої інфраструктури та цивільних жертв реалізується трагічний і водночас героїчний наратив.

Таким чином, жанрова специфіка фотоісторії полягає у здатності документувати реальність шляхом створення багаторівневих візуальних конструкцій, які поєднують інформативність із потужним аксіологічним впливом на реципієнта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грунт К., Дрешпак В. Воєнна тематика у фотоматеріалах українських медіа 2022–2023 років. Українські та світові медіа під час повномасштабного вторгнення рф: нові вимоги та виклики : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції для молодих учених (м. Вінниця, 20 квітня 2023 р.). Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2023. URL: <https://juawm.donnu.edu.ua/article/view/14158>
2. Дзюбо А. Українські революції у трансмедійному сторітелінгу: авторський проєкт : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра / Український католицький університет. Львів : б.в., 2020. 78 с.
3. Куликова О. Сторітелінг як важлива складова професійної підготовки майбутніх журналістів. The interaction of journalism, advertising and PR in the modern media space : International scientific conference. Częstochowa, Republic of Poland. 12–13 Oct. 2022. P. 53–56. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/264/7312/15217-1?inline=1>
4. Пазюк Р. Мобілографія як інструмент кросмедійної журналістики. Кросмедіа: контент, технології, перспективи : колективна монографія / за заг. ред. д. н. із соц. ком. В.Е. Шевченко. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2017. С. 125–129.
5. Санін В. Сторітелінг як один з ефективних методів викладання. Science and Education: Problems, Prospects and Innovations. 2021. С. 859–868. URL: https://www.researchgate.net/profile/Olena-Murzina/publication/355444685_Small_private_online_courses_SPOC_as_a_new_approach_to_higher_education/links/61712d9d435dab3b758adbc7/Small-private-online-courses-SPOC-as-a-new-approach-to-higher-education.pdf#page=859
6. Keep D. Artist with a Camera-Phone: A Decade of Mobile Photography. Mobile Media Making in an Age of Smartphones / Edited by Marsha Berry, Max Schleser. Australia, New Zealand: Royal Melbourne Institute of Technology, Massey University. 2014. P. 14–24. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781137469816_2